

PTUJ Z OKOLICO NA RAZGLEDNICAH PRED LETOM 1918

FRANC GOLOB

Od izida prvih razglednic je preteklo že celo stoletje. Razglednica postaja zato vse bolj interesantna kot zgodovinski vir, še zlasti za lokalno zgodovino, saj nazorno prikazuje, kakšen je bil videti nek kraj v določenem obdobju. Marsikatero stavbo, ki jo vidimo na razglednici, ni več, spremenila so se imena ulic, nekdanji nepozidana zemljišča so danes novi mestni predeli. Po drugi strani so na razglednicah ulice, ki desetletja in desetletja niso spremenile videza. Mogoče so se menjali lastniki trgovin, gostiln, nemške napise so zamenjali slovenski, a v osnovi stavbe še vedno služijo istemu namenu. Ravno tako se ni spremenil pogled na nekatere vasi, spet drugih ne bi več prepoznali, ker so popolnoma drugačne; zlasti sta se spremenila obseg vasi in tip hiš. Razglednica pa ni le slika neživih stvari. Na ulicah, pred gostilnami so ljudje v značilnih nošah svojega časa. Prav zanimivo je opazovati ponosnega gostilničarja z družino in gosti, kako pozira fotografu. Če je imel kdo še kolo, tudi to ni smelo manjkati na posnetku. V posebnem okvirčku se je včasih našel prostor za pomembnejše kraje. Če so razglednice izdajala društva, so bili na njih fotografirani upravni odbor, člani društva, pevski zbor, godbeniki ali pa so bile ovekovečene društvene aktivnosti. Skratka, razglednice odražajo utrip življenja v nekem kraju in času.

V tem prispevku se bom omejil na razglednice Ptuja in vasi, ki ležijo v današnji ptujski občini. Predstavil bom založnike, ki so jih izdajali in poskušali orisati najpogostejše motive. Obdelal bom le razglednice iz obdobja od leta 1891, ko je izšla doslej najstarejša znana ptujska razglednica, do leta 1918. Najstarejšo ptujsko razglednico je izdalo Ptujsko tujsko prometno društvo (Pettauer Fremdenverkehrs Verein) leta 1891 v založbi tvrdke Schwidernoch z Dunaja. Razglednica sicer ni bila odposlana, vendar se da njeno starost določiti s primerjavo z najstarejšo ljubljansko razglednico, ki je objavljena v knjigi Pozdrav iz slovenskih krajev. Razglednici sta stilno identični (tipi črk, barve) in imata tudi zelo sorodni številki patentne zaščite plošč (Ljubljana 294, Ptuj 299). Osnova za raziskavo je moja zbirka 357 razglednic Ptuja in 54 okolice, dodatnih 71 pa sem jih za obdelavo dobil še pri dveh zasebnih zbiralcih na Ptuj, Srečku Šnebergerju in Ferdinandu Koletniku, v Zgodovinskem arhivu Ptuj in v fototeki Pokrajinskega muzeja Ptuj.

Založniki ptujskih razglednic

Razglednice so razširjale založbe,¹ ki so lahko bile zelo velike in svetovno znane. Taki sta bili založbi Tuck iz Londona in Stengel & Co. iz Dresdna. Ti sta izdajali razglednice krajev, raztresenih po vsej Evropi in celo izven nje. Srednje velik založnik je bil Karl Schwidernoch na Dunaju, ki je izdajal razglednice krajev iz vse Avstro-Ogrske. To so bile med zbiralci priljubljene litografije z napisom Pozdrav iz ..., oziroma Gruss aus ... Nič manj niso pomembni založniki, ki so pokrivali lokalna področja. Nekateri so zalagali samo razglednice svojih krajev ali pa svoje gostilne, trgovine ali trafike. S tem pa so se ukvarjala tudi društva, ki so hotela pokazati in popularizirati svoje delo. Pogosto jim je bila razglednica vir zaslužka za vzdrževanje društva.

Škoda, da založniki razglednic niso opremili s podatki o fotografu. Te je možno najti le, če so bili fotografi sami založniki. Podatki o njih bi bili zanimivi, saj so bili prav ti mojstri najbolj zaslužni za kvaliteto razglednic. Naše kraje sta najpogosteje fotografirala poklicni fotograf Johann Winkler in slikar Alojz Kasimir, ki je bil poleg tega odličen ljubiteljski fotograf. Precej fotografij za razglednice je v času prve svetovne vojne prispeval S. Frank iz Gradca.

V raziskavi sem obdelal 428 razglednic Ptuja. Menim, da je to dovolj velik vzorec, ki nam lahko pokaže verodostojno sliko založnikov ptujskih razglednic. Iz pregleda le-teh se je dalo ugotoviti, da je bilo udeleženih 37 različnih založnikov, morda pa celo več, saj niso vse signirane. Iz Ptuja je bilo kar 15 založnikov, in sicer:

Založnik	Št. razglednic	Obdobje, v katerem so se pojavljale
Blanke Wilhelm	183	1895 – 1918
Deutsches Vereinshaus	1	1899
Franz Julie	6	1917 – 1918
Heller Josef	3	1901 – 1907
Heller Max	3	1908 – 1912
Kasimir Josef	32	1897 – 1918
Kociper Janko	1	1918
Martini Maria	8	1909 – 1918
Petschar S. Franz	1	1909
Peteršič N. Janez	36	1900 – 1918
Pettauer Fremdenverkehrsverein	1	1891
Urshitz E.	1	1918
Veteranen-verein	1	1901
Winkler Johann	3	1910 – 1911
Wratschko Rufim	6	1908 – 1918

Obdobje, v katerem so se razglednice pojavljale, sem določil s pomočjo letnic izdaje, ki so natisnjene na hrbtni strani. Kjer pa tega podatka ni, sem se naslonil na datum poštnega žiga.

Iz preglednice je razvidno, da je bil najpomembnejši ptujski založnik Wilhelm Blanke. Od 428 obravnavanih razglednic jih je založil kar 183. Med večjimi sta še Janez Nepomuk Peteršič (36) in Josef Kasimir (32). Ostali založniki so zastopani z 1 do 6 razglednicami.

Na osnovi obrtnega katastra mestne občine Ptuj² se dajo ugotoviti dejavnosti, s katerimi so se ti založniki ukvarjali. Nekateri pa so sami zapisali na razglednici, da so fotografi.

Wilhelm Blanke je bil tiskarnar, knjigarnar, knjigovez in trgovec s papirjem, s šolskimi in pisarniškim potrebinami. Leta 1890 je registriral tiskarno, 1897. razširil dejavnost na knjigoveštvo, papirnico in prodajalno pisarniških pripomočkov, 1898. pa še na razpečevanje molitvenikov, koledarjev in ljudskih knjig. V celostranskih reklamah v Štajerčevem kmetskem koledarju³ je več let zaporedoma (pred 1. svetovno vojno) ponujal tudi tisk razglednic: »Razglednice v najfinejši svetlotiskovni izvršitvi razpošilja zgoraj zabilježeni že za K 24 do 30, najfinejši tisk z barvami K 40 do 50 in sicer do 1000 komadov. Za izvršitev razglednic je vposlati samo dobro fotografijo. Razglednice se tiskajo po zahtevi v nemškem ali pa tudi v slovenskem jeziku. Dopisnice s cvetljicami, z voščilom: h godu, k novemu letu, k božiču, k veliki noči, binkoštam itd. jako fino in lepo izdelane, sortirane veljajo do K 4 in sicer 100 komadov. Gospodom trgovcem dovolim pri cenah veliki popust ter prosim za prav mnogoštevilna naročila.« Iz reklame je razvidno, da Blanke razglednic ni samo zalagal, ampak jih je tudi tiskal. Razen svojih, je po vsej verjetnosti natisnil še večino drugih razglednic ptujskih založnikov. O tem lahko sklepamo po isti obliki črk tako na sprednji kot na zadnji strani razglednic.

Janez N. Peteršič je imel od leta 1898 registrirano trgovino s šolskimi knjigami, molitveniki, koledarji in svetimi podobnicami. Josef Heller je bil knjigarnar in trgovec z mešanim blagom. E. Urschitz je imel trgovino s fotomaterialom in parfumerijskimi potrebinami, Max Heller trgovino z mešanim blagom, isto vrsto trgovine sta imela tudi Josef Kasimir in Rufim Wratschko. Med založniki je bilo nekaj fotografov: Johann Winkler, najstarejši fotograf na Ptuj (na hrbtnih straneh svojih fotografij trdi, da je bila njegova firma ustanovljena že leta 1860), Franz Petschar iz predmestja Kaniže in Janko Kociper.

V času Avstro-Ogrske so ptujske razglednice zalagali tudi v drugih mestih monarhije, in sicer: 6 založnikov iz Gradca (A. Burger, S. Frank, F. Knollmüller, A. Schlauer, H. Schullerbauer, A. Sussitz), 5 z Dunaja (C. Binder,

H. Közl, H. Nachbargauer, K. Schwidernoch, Weiss & Dreykurs), po eden iz Salzburga (Jurischek), iz Kirchbichla na Tirolskem (W. Kirchner), iz Slovenske Bistrice (F. Erben) iz Maribora (V. Weixl) in iz Trsta (I. Korowitz). Pred 1. svetovno vojno so ptujske razglednice tiskali še v Leipzigu (Regel & Mehner & Maas), v Frankfurtu na Maini (A & M Löwenthal), v Münchnu (Hayd Co.) in v Offenbachu na Maini (Möhlstein).

Za ptujske razglednice iz avstroogrskih časov je značilno, da jih je bila večina natisnjena v nemščini: Gruss aus Pettau, oziroma samo Pettau. V nemščini so tudi imena ulic in ustanov. Od obravnavanih razglednic iz tega obdobja je le 22 primerov samo v slovensčini in 5 dvojezičnih. Večino jih je izdal J. N. Peteršič, ki ga avtor članka Slovenska trgovina v Ptuj 1908 do 1933⁴ prišteva med maloštevilne trgovce, ki so v času režima nemško usmerjenega ptujskega župana Orniga uspeli ostati narodno zavedni.

Motivi na ptujskih razglednicah

V primerjavi z današnjimi razglednicami Ptuj so bile razglednice pred 1. svetovno vojno motivno izredno bogate. Niso bile omejene le na splošno veduto mesta, kar je danes skoraj edini motiv. Po tematiki bi lahko razglednice razdelili v več skupin.

Splošna veduta mesta

Na skoraj polovici razglednic je upodobljena na široko razpotegnjena veduta Ptuj, ki je s svojo idealno likovno podobo trikotnika kar klicala fotografe, da jo posnamejo. Eno oglišče je bil dominikanski, drugo minoritski samostan, vrh pa grajski hrib. Ta trikotnik se potem ponovi v grajskem kompleksu, kjer vzhodni in zahodni stolp tvorita osnovni oglišči, sam grad pa vrh. Avtorji fotografije kot predloge za razglednico so le menjavali zorni kot, mesto pa so fotografirali z desnega brega Drave. Vedno je v ospredju Drava z železniškim ali lesenim mostom, včasih pa kar z obema.

Grajski kompleks

Že na prvih razglednicah je bil eden najprivlačnejših in zato večkrat natisnjenih motivov Ptuj grad. Pojavljajo se posnetki gradu z zelo različnih strani.

Pogled na mestne strehe

Ena izmed ptujskih znamenitosti so slikovite strehe starega mestnega jedra. Največkrat so jih fotografirali z gradu in z mestnega stolpa. Nekaj posnetkov je z vrha stolpa minoritske cerkve, ki ga danes ni več in z okrasnega stolpča mestnega magistrata.

Ulice in trgi

Fotografe so pritegovale ozke ulice in slikoviti trgi. Na razglednicah se pojavljajo: Lackova ulica (Ungarthorgasse), Prešernova ulica (Herrengasse), Cankarjeva ulica (Bürgergasse), Grajska ulica (Schlossgäschen), Murkova ulica (Bismarckstrasse), Krempljeva ulica (Floriniegasse), Vošnjakova ulica. Trgi, upodobljeni na razglednicah, so: Mestni trg (Florianiplatz), Slomškova ulica (Schillerplatz), Minoritski trg (Minoritenplatz). S teh razglednic lahko razberemo, da se staro mestno jedro v tem stoletju ni kaj dosti spreminjalo. Še največ sprememb je doživela Lackova ulica. Na razglednici, poslani 1909., se lepo vidi proče-lje nekdanje kasarne. Zanimivi sta razglednici začetka iste ulice, na katerih še stoji stavba s trgovino Franz Makescha, ki so jo porušili in na njenem mestu v letih 1906/07 postavili mestni magistrat.

Pri trgih je več sprememb. Svojo podobo je spremenil Slovenski trg, ker je izginila čudovita fasada mestnega gledališča, ki je nastala s prenovo po načrtih dunajskega arhitekta Rudolfa Klotza 1896. Na minoritskem trgu ni več prekrasne minoritske cerkve z baročno fasado. Tam se danes šopiri tujek – moderna zgradba ptujske pošte. Spremembe je doživel tudi del mesta, kjer je danes tržnica. Razglednice razkrivajo, da je včasih tu stala mogočna zgradba ene izmed ptujskih vojašnic.

Pomembne zgradbe

Starosta slovenskih mest Ptuj se lahko pohvali s številnimi lepimi zgradbami. Na razglednicah so dobile posebno mesto naslednje mestne znamenitosti: čokati, visoki mestni stolp z značilno čebulasto streho, proštijška cerkev, ki skriva bisere umetnosti romanike, gotike in baroka, mestno gledališče, minoritski samostan, magistrat v stilu nemške neogotike, staro strelišče. Posebno skupino tvorijo razglednice takratnih ptujskih šol: Narodna šola ali Okoliška šola, ki je bila edina slovenska šola v našem mestu, Deška ljudska šola (Städtische Knabenschule), breška šola, ki se je takrat imenovala Nemška šola Breg pri Ptuj (Deutsche Schule Rann bei Pettau) in največkrat upodobljena Mladika, v kateri sta bili Dekliška ljudska šola in Meščanska šola (Mädchen-Volks und Bürgerschule) ter dekliški dijaški dom (Deutsches Mädchenheim). Niso manjkale niti razglednice gimnazije, ki je bila vedno slikana skupaj z dijaškim domom (Kaiser Franz Josef Gymnasium und Deutsches Studentenheim Pettau).

Ljudski vrt in Švicarija

Ljudski vrt je začelo urejati ptujsko olepševalno društvo leta 1890 s finančno pomočjo

občine, grofice Herberstein in premoženejših meščanov. Postopoma je nastal čudovit park, uredili so ribnik za čolnarjenje in drsanje, na hribčku pa postavili gostinsko turistični objekt Švicarijo. Nastal je privlačen zabavišni in rekreacijski center za Ptujčane in obiskovalce. Žal te lepote danes lahko občudujemo samo še na številnih starih razglednicah.

Mestni park

Na drugem koncu mesta, ob Dravi, so začeli urejati mestni park že v letih 1842/43, končno podobo pa je dobil v času Ornigovega županovanja. On je dal urediti nabrežje, zato je dobilo ime Ornig-Kai, sam park pa so uredili do leta 1907. V njem so ohranili vodni ali dravski stolp, postavili glasbeni paviljon, svoje mesto pa je dobil tudi kip cesarja Jožefa II.

Vinski in gostinski motivi

Ptuj z okolico že dolgo slovi po dobrih vinih. Proti koncu 19. stoletja je prešlo v roke ptujskih meščanov veliko vinogradov v Halozah in Slovenskih goricah. Vinarstvo jim je postalo pomemben vir dohodka. Precej vina so prodali v svojih gostilnah, veliko pa so ga tudi izvozili. Vse to se odraža na razglednicah, ki prikazujejo pivske družbe in delajo reklamo za ptujska vina (Pettauer Wein). Večji gostilničarji so izdali svoje razglednice, na katerih so bili upodobljeni njihovi lokali: Cafe Europa, Gasthof zum Weissen Kreuz (gostišče Pri belem križu), Gasthaus Judennatzl (današnja Pivnica), hotel Osterberger (danes hotel Mitra) in druge.

Društva

Razglednice niso vedno prikazovale le mestnih znamenitosti. Na njih se pojavljajo člani raznih društev, ki so se radi postavili pred objektiv. Med ptujskimi društvi so na razglednicah: Sokoli, Vojno veteransko društvo nadvojvoda Albrechta (Militär-Veteranen-Verein Erzherzog Albrecht) ob njihovi devetdesetletnici, Glasbeno društvo (Musikverein), Ptujška fantovska godba (Pettauer Knabenkapelle), ptujski Moški pevski zbor (Männer Gesang-verein) ob petdesetletnici obstoja.

Avstroogrška vojna propaganda na ptujskih razglednicah

Ptujski Nemci so se v času 1. svetovne vojne spustili v propagandni boj za Avstro-Ogrsko z več razglednicami. Na njih so razen mesta upodobljeni še cesar Franc Jožef, avstroogrski vojaki, ki jih čuva angel, ter avstrijske in nemške zastave. Vse to so opremili z domoljubnimi napisi: O du mein Osterreich!, Mit Gott für Kaiser und Vaterland!

Pozdrav iz Ptuja

Minoritska cerkev.

*Mila Miha predat do
sinu Mavra
v Payer*

Minoritski samostan s cerkvijo in Marijinim stebrom pred njo. Založnik razglednice je bil J. N. Peteršič, odposlana pa je bila leta 1901

Mladika, fotografirana kmalu po izgradnji. Založnik razglednice je bil W. Blanke, odposlana pa je bila leta 1904

Miha, dir mi sinu liaban Augoförig an

F. Ahl'sche

Offing'sche

Rey. J. J. J.

M. J. J.

Verlag: W. Blanke, Pettau.

PETTAU

Mädchen-Volks- und -Bürger-Schule — Deutsches Mädchenheim

Muzej in muzejski eksponati

Svoje razglednice je imel tudi mestni Ferkov muzej, vendar nimajo označenega založnika. Po vsej verjetnosti je bilo to kar Muzejsko društvo. Moralo jih je biti več, vendar sem do sedaj našel le razglednico kulturnozgodovinskega oddelka. Peteršič je založil razglednico starorimskih izkopanin na Hajdini. Na treh razglednicah so rimske izkopanine, ki so fotografirane na najdišču mitreja. Sem bi lahko prišteli še razglednice Orfejevega spomenika na Slovenskem trgu. Ta rimski nagrobnik, ki je v srednjem veku služil kot sramotilni steber, je konec prejšnjega stoletja dobil lepo kovano ograjo, v začetku tega stoletja pa so ga zavarovali še s streho.

Še nekaj zanimivosti

Okoli leta 1910 je Blanke založil razglednico z naslovom Ptuj v prihodnosti (Pettau in der Zukunft). Na njej je današnja Lackova ulica. Vanjo so spretno vključili kolesarje, tramvaj, avtomobil, po zraku pa letajo balon z gondolo, fantazijsko vozilo, ki ga poganja kolesar in leteči tramvaj. Vse to si ogleduje gruča radovednežev.

Veliko razglednic prikazuje gradnjo pontonskega mostu, ki so ga za vajo postavljali ptujski vojaki (Pionier – Brückenschlag). Zanimivi so tudi nekateri drobni detajli: splav na Dravi, mož, ki na dravskih sipinah koplje pesek, ptujsko kopališče, velik lesen križ na sredi dravskega mostu, kmečki vozovi na ulicah, tržni dan na Slovenskem trgu ...

Okoliške vasi in trgi na razglednicah

Razglednica si je kaj kmalu našla pot tudi v trge in vasi. Med razglednicami okolice Ptuja je nekaj takih, ki so datirane že pred letom 1900. Pri predstavitvi le teh se bom ornežil na kraje, ki so v današnji ptujski občini.

Med založniki, ki so skrbeli za izdajanje razglednic na našem podeželju, je bil ponovno najbolj podjeten Wilhelm Blanke. Izdal jih je kar 14 od 54 obravnavanih. Zanimivo je, da je v glavnem zalagal razglednice gradov, saj je založil 6 razglednic Vurberka (Wurmberg), 3 Borla (Ankenstein) in 1 Turnišča (Turnisch). Pojavlja se kot najpogostejši založnik razglednic Ptujске gore (Maria Neustift bei Pettau) in Podlehnik (Lichtenegg i.d. Kollos). Še dva Ptujčana sta izdajala vaške razglednice: J.N. Peteršič (Vurberk) in Franz S. Petschar (Hajdina, gostilna Bračič v Novi vasi pri Ptuj – Neudorf bei Pettau, gostilna na Majskem vrhu – Gasthaus zum Maiberg bei Pettau).

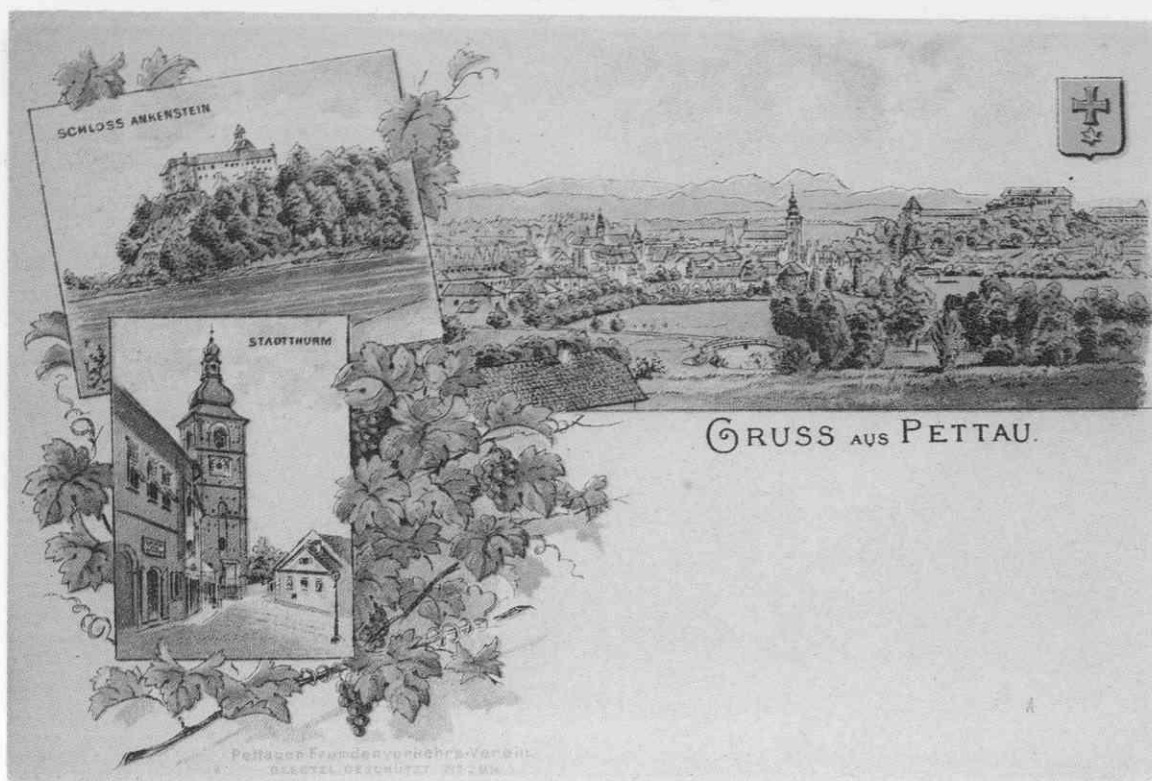
Večino vaških razglednic so založili kar domačini, najpogosteje gostilničarji in trgovci: gostilničar Josef Treff iz Rogoznice (Rogowitz bei Pettau), gostilničarja Edvard Marinič

in Klemenčič z Destrnika (Sv. Urban pri Ptuj – St. Urban bei Pettau), gostilničar F. Schostaritsch na Vidmu (Sv. Vid pri Ptuj – St. Veit bei Pettau), trgovec Franc Mihelič iz Zavrča (Sauritsch-Dubrava), trgovec in gostilničar Franc Mikl v Gorišnici (Sv. Marjeta niže Ptuj, Sv. Marjeta pri Moškanjcih), gostilničar M. Čeh v Markovcih (St. Marxen), gostilničar M. Korenjak v Bukovcih (Puchdorf), gostilničar Fr. Koser v Juršincih (Sv. Lorenc v Slov. goricah) in Simon Drogenig iz Stoperc (Stopercen). Nekaj razglednic so založili še založniki od drugod: V. Weixl iz Maribora (Žetale – Schiltern. Sv. Lovrenc na Dravskem polju), Carl Wolff iz Maribora (Vitomirci – Sv. Andraž v Slov. goricah), F. Mogalič iz Celja (Zavrč – Sauritsch), fotograf Fr. Kurnik iz Sv. Trojice (Trnovska vas – Sv. Bolfenk v Slov. goricah, Vitomirci – Sv. Andraž v Slov. goricah), A. Schlauer iz Gradca (Cirkovce – Zirkovitz b. Pragerhof), A. Burger iz Gradca (Turnišče – Schloss Turnisch b. Pettau), V. Schubert z Dunaja (Polenshak) in Karl Schwidernoch (Destrnik – St. Urban bei Pettau). Pri 17 razglednicah se ni dalo ugotoviti založnika. Večino bi jih lahko pripisali kar domačemu gostilničarju ali trgovcu, kar bi se dalo sklepati na osnovi gostilne ali trgovine, ki je na razglednici najbolj poudarjena.

Založniki so hoteli največkrat predstaviti najpomembnejše zgradbe vasi, zato je večina vaških razglednic sestavljena iz več sličic. Vasi so namreč preveč razvlečene, zato se na splošnem pogledu na kraj podrobnosti premalo vidijo. Največkrat so poleg splošne vedute kombinirani še naslednji motivi: grad, cerkev, gostilna, šola, trgovina, pošta, notranjost cerkve, domači duhovnik, župnišče, orožniška postaja in mitrej. Redkejši so primeri posameznih detajlov kraja kot samostojnih motivov na razglednici. Med takimi prevladujejo zlasti pogledi na gradove in gostilne.

Vaške razglednice so se pojavile že zelo zgodaj. Na to je prav gotovo vplivala njihova reklamna vrednost, saj je trgovcem in gostilničarjem prinesla dodatni zaslužek. Med razglednicami, ki so bile zajete v to raziskavo, sta najstarejši datirani s poštnim žigom iz 1899., gotovo pa jih je bilo kar 35 natisnjenih pred letom 1910.

V primerjavi z razglednicami Ptuja, je vaških več v slovenskem jeziku (17) ali dvojezičnih, to je v slovenščini in nemščini (11). Sorazmerno veliko jih je samo v nemškem jeziku. Od devetindvajsetih je 14 razglednic gradov, kar je razumljivo, saj so bili lastniki nemškega rodu. Zanimivo je, da je večina razglednic iz Haloz v nemščini ali dvojezičnih, medtem ko so razglednice iz Slovenskih goric pretežno slovenske, le v redkih primerih dvojezične. To kaže, da so se Haloz v veliki meri že polastili nemški gospodarji iz štajerskih mest.

Veduta mesta, razglednica je bila odposlana leta 1902

Najpogostješi pogled na grad; pod obzidjem je velik vinograd. Razglednico je založil W. Blanke leta 1917

Lackova ulica z nekdanjo kasarno v osrednjem delu. Razglednico je založil J. N. Peteršič, odposlana pa je bila leta 1909

Ljudski vrt s Švicarijo. Založnik je W. Blanke, razglednica je bila odposlana leta 1917

Razglednica, ki propagira ptujska vina. Leta 1907 jo je založil F. Knollmüller

Sokoli. Razglednico je založil okoli leta 1910 U. Weixl

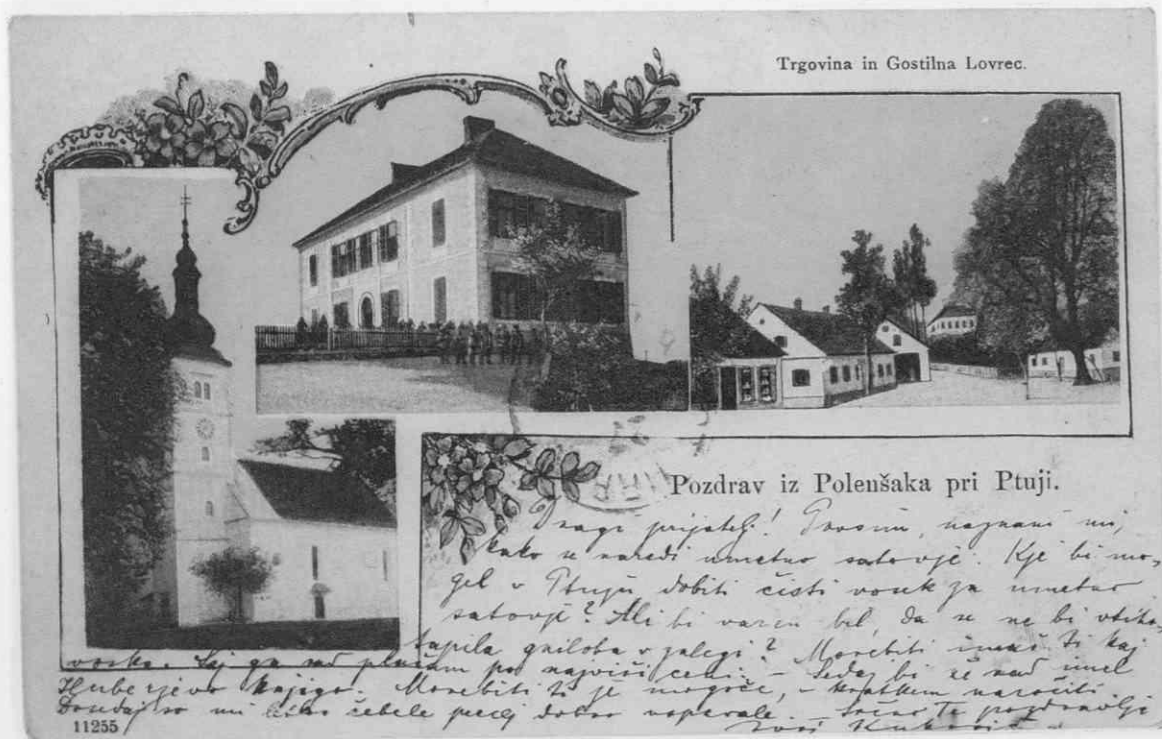

Pozdrav iz Bukovec pri Ptuji. Gostilna M. Korenjak.

Lep primer razglednice z vaško gostilno. Odposlana je bila leta 1913

Na razglednici so vse znamenitosti Polenšaka. Odposlana je bila leta 1904

Trgovina in Gostilna Lovrec.

Pozdrav iz Polenšaka pri Ptuji.

Dragi prijatelj! Prosim, najravnaj mi,
 kako u nabiti smetko satovje. Kje bi mo-
 gel v Ptujih dobiti čisti vosk za umetne
 satovje? Ali bi varni bil, da u ne bi vtiho
 kapila quilota v jalezi? Morčiti inuati bi kaj
 vaska. Kaj ga nat plavim pol naprosi, celi. - Dete bi u nat imel
 Herberjevo kajigo. Morčiti bi se mogoče, - kajliku naročiti
 Drobajso mi. Edo sebele pecij, tobo naperali. - Inuati postavlje
 Dvoji Klubi

11255

V prispevku je obdelanih 428 do sedaj znanih razglednic Ptuja. Toliko razglednic je veliko za tako majhno mesto in za tako kratek čas, samo 27 let. V zadnjem desetletju prejšnjega stoletja se njihovo število počasi, a vztrajno veča. Po letu 1900 mesto že nudi domačinu, turistu in slučajnemu obiskovalcu zelo bogat izbor številnih razglednic, ki so se močno razširile tudi na podeželju. Z masovnostjo so začele razglednice izgubljati na kvaliteti izdelave: prve razglednice so namreč litografije, ki so pogosto miniaturne umetnine. Množičnost pa je po drugi strani prispevala k pestri izbiri motivov, k iskanju zanimivih podrobnosti, predstavitvi posameznih mestnih delov, vaških znamenitosti, stavb ... Zaradi

tega so nam ohranile te majhne sličice marsikaj, kar bi šlo v pozabo. Brez njih bi si danes mnogo težje predstavljali, kakšno je bilo nekdaj naše mesto in kakšen je bil utrip življenja v njem.

OPOMBE

1. Lukan Walter, H kulturni zgodovini razglednic. Pozdrav iz Ljubljane. Ljubljana, Mladinska knjiga 1986. — 2. Zgodovinski arhiv Ptuj, Mestna občina Ptuj, Obrtni kataster 1902-1928. — 3. »Štajerčevič« kmetijski koledar. Ptuj, Štajerčevič tiskovno društvo 1908-1914. — 4. 13. september 1908 leta v Ptuj. — Spominski list septembrskih dogodkov. Ptuj, 1933. — 5. Pozdravi iz slovenskih krajev, dežela in ljudje na starih razglednicah, Ljubljana, 1987

